

ГРЪЦКИ ТОПОСИ В ЛИРИКАТА
НА БРАНКО МИЛКОВИЧ И ИВАН ЛАЛИЧ,
ИЛИ ЗА СРЕДИЗЕМНОМОРСКАТА ПОЕТИКА
НА СВЕТЛОЗАР ИГОВ

LYUDMILA MINDOVA

*Institute of Balkan Studies and Center of Thracology
of the Bulgarian Academy of Sciences*

GREEK TOPOI IN THE LYRICS OF BRANKO MILKOVIC AND IVAN LALIC, OR ON THE MEDITERRANEAN POETICS OF SVETLOZAR IGOV. The article analyses the work of prominent Serbian poets from the second half of the 20th century in the context of the Mediterranean tradition, referring to and further developing the research concepts and critical intuition of Prof. Svetlozar Igov (1945–2023). Thanks to this prominent translator and scholar of South Slavic literatures, the ideas and poetic imagery from neighbouring Balkan traditions and world culture became firmly established in the Bulgarian cultural space. This research focuses primarily on poets Branko Milkovic (1934–1961) and Ivan Lalic (1931–1996). Their works, translated into Bulgarian, open a unique access to the complex dimensions of the Mediterranean creative spirit. The analysis of source and translated texts lead to the conclusion that, especially with Milkovic and Lalic, Greek topoi appear not only in spatial and historical meanings, but also in vivid symbolism, which turns Hellas and the Mediterranean into metaphors of poetry and the literary world in general.

Keywords: comparative literary studies, South Slavic and Balkan studies, poetry, Svetlozar Igov, Branko Milkovic, Ivan Lalic, Mediterranean cultures

DOI: <http://dx.doi.org/10.17951/zcm.2025.14.66-78>

Статията¹ представя творчеството на изтъкнати сръбски поети от втората половина на ХХ в. в контекста на средиземноморската културна традиция и в тясна връзка с научните концепции и критическата интуиция на проф. Светлозар Игов (1945–2023). Благодарение на този ключов преводач и изследовател на южнославянските литератури в българското културно пространство се осъществява динамичен прием на идеи и поетическа образност както от съседните балкански традиции, така и от световната култура.²

Българският читател познава Бранко Милкович (1934–1961) и Иван Лалич (1931–1996) благодарение на балканско-средиземноморския естетически дух на професор Игов. Стихотворения на тези поети най-напред са включени в една, да я наречем, ювелирна антология, която през 1968 г. младият тогава изследовател славист предлага на издателство *Народна култура*. Със заглавието *Нощен полет: Петима сръбски поети* книгата вижда бял свят едва две десетилетия по-късно (през 1989 г.) в издателство *Панорама*, като забележителният поетически избор е плод на чудотворния творчески тандем между Св. Игов и неговия скъп приятел и ценен български поет Николай Кънчев.³ Книгата дълго е очаквала своя час в периода между Пражката пролет и падането на Берлинската стена. За това Игов пише повече в статията *Моите антологични проекти*, представена в електронната книга *Вътрешни пейзажи* (Igov 2014).⁴

Впечатляващо много политика се намесва винаги, когато говорим за поезия... Особено когато тази поезия е вдъхновена от античната елинска мъдрост, дала като че ли най-много образци и вдъхновения на европейската цивилизация в областта и на поезията, и на политиката.

Литературоведският, художественият и преводаческият свят на Светлозар Игов е трайно настанен в границите на един изпълнен с богат смисъл пространствен триъгълник. Това е триъгълникът на Централна Европа, Средиземноморието и Балканите. Макар

¹ Идеите на статията са представени в научен доклад на Кръгла маса на тема *История и култура на Балканите: Чужди влияния, контекстуална адаптация, хибридни явления* в памет на д-р Саня Велкова-Кожухарова (Институт за балканистика с център по тракология – БАН, София, 2–3 ноември 2023).

² От множеството публикации, съдържащи синтезирани оценки за изследователското, творческото и гражданското кредо на Св. Игов, бих открила следните: Alipieva 2007, Alipieva 2023, Antov 2023, Belcheva 2019, Eftimov 2005, Ivanov 2009, Lambovski 2023, Velkova-Gaydarzhieva 2002, Velkova-Gaydarzhieva 2023. Специално внимание изисква книгата на А. Велкова-Гайдаржиева *Световете на литературата. Разговори със Светлозар Игов* (Velkova-Gaydarzhieva 2017).

³ Igov & Kanchev 1989. Антологията от 220 страници представя поетите Душан Матич, Миодраг Павлович, Иван Лалич, Йован Христич и Бранко Милкович.

⁴ Вж. също и пространното интервю на проф. Игов с Десислава Неделчева за сп. *Култура* (Igov 2005: 46–48).

че мнозина от изтъкнатите български балканисти поставят изследванията си в този контекст, именно Игов го превръща в свое *поетическо верую*. Вероятно ключът е тъкмо 1968 г. – годината на Пражката пролет и хипи движението, на Световния младежки фестивал, на съветските танкове в Прага и срамното българско участие там... Годината на свалянето на младия докторант Игов от самолета за Прага, с което не само научният, но и жизненият му път е коренно преобърнат. Но Св. Игов вече е успял да се запознае със забележителни образци на поезията по време на специализацията си през предните две години в Загреб и Белград (1967–1968), така че въпреки ограниченията за пътуване и контакти, въпреки прекъсването на докторантурата му и още редица препятствия, той използва това време на *блажена затворническа свобода* за творческа работа, която след 1989 г. ще покаже своя забележителен мащаб в множеството му най-накрая издадени научни, литературни и преводачески трудове. Да припомним затова един впечатляващ стих на Бранко Милкович, станал любим на цяла плеяда български поети и приятели на Светлозар Игов:

Иван Динков в необичайните си мемоарни книги не само споменава Бранко Милкович, но и говори за своя среща с него, въображаема разбира се. (...) На няколко пъти по време на *демокрацията* Радой с горчивина ми е повтарял прочутия стих *Ще може ли свободата да пее така, както робите я възпяваха*. Казвали са ми го и преди това Васил Попов и Блага Димитрова, Григор Ленков и Иван Методиев. (Igov 2016: 14)

Смисловият триъгълник *Централна Европа – Балканите – Средиземноморието* няма как да бъде осмислен в дълбочина без изследванията на Игов върху творчеството на Иво Андрич. В качеството си на един от най-големите световни изследователи на Андрич, Игов помества неговото художествено наследство тъкмо в този триъгълник, поставяйки го същевременно във важна контекстуална близост до философията на екзистенциализма и творбите на Албер Камю, Джеймс Джойс, Т. С. Елиът. Дори в един от последните преводачески проекти на Игов – книгата с разкази на Иво Андрич *Унесът и страданието на Тома Галус* (Andrić 2019) – можем да видим ясно тази забележителна екзистенциалистка ерудиция, която ярко отърсва полуострова от негативните принизяващи провинциализми, за да го впише напълно достойно в по-богатата цивилизационна рамка на Стария континент. Всъщност Игов и в случая показва своята литературоведска находчивост, неслучайно определяйки включените в сборника текстове като два романа. И макар да не е придружено от пространна аргументация, неговото предложение е основателно. Съвсем ясно се вижда последователността и обвързаността на двете наративни цялости със

заглавията *Борба със Сатаната* и *Летуване на юг*, които Игов увенчава под общата тема *Унесът и страданието на Тома Галус*. Така проф. Игов напомня отново за своите екзистенциалистки (и екзистенциални) срещи със затвора и свободата, като, разбира се, внася важни уточнения в прочитите на югославския нобелов лауреат Иво Андрич, а не на последно място и на *грозните патета*, на *кръстопътния балкански човек*⁵ – тези ярки културологични метафори, които вдъхновеният литератор въвежда със своите изследвания. Затова и Игов не пише обширен предговор към изданието, а само препраща към втората си книга за нобелиста *Иво Андрич. Исторически песимизъм и трансцендентални блянове* (Igov 2012), в която читателят може да прочете повече по темата:

В настоящото издание за пръв път са събрани в една книга под заглавие *Унесът и страданието на Тома Галус* двете издадени по-рано книги – конструираният от мен ненаписан морски роман *Летуване на юг*, светлите унеси, слънчевите екстази на Тома Галус, и реконструираният от сръбската изследователка роман⁶ *На слънчевата страна*, страданията на Тома Галус, неговата *Борба със Сатаната*, олицетворен от съкилийника му Постружник. (Igov 2019: 11)

Безспорно е, че най-яръкият представител на средиземноморския елемент от символния триъгълник на Игов е гръцката култура. Това той изразява в един свой почти програмен текст за творчеството на любимия си поет Йован Христич (1933–2002): *Йован Христич – Константинос Кавафис. Един балканско-медитерански интертекстуален сюжет* (Igov 2011). А това, че поезията и изобщо естетиката на Христич е толкова важна за Игов, се вижда от предговора му към стихосбирката на поета *Александрийската школа*, издадена през 1996 г. в негов превод на български език:

Ерудит (бих казал чудовищен ерудит), не от онези претенциозни многознайковци, които с обилното цитиране на чужди мисли скриват липсата на свои, а усвоил дълбоко в начина на мислене мъдростта на вековете... най-близък ми се струва начинът на философстване на Христич до този на Камю, към когото питае определена симпатия. Но не бих определил неговата мисъл и като екзистенциалистка, защото нейният трагичен стоицизъм е до такава степен слял се с антични философски извори, че е колкото модерен, толкова и класически... (Igov 1996: 6)

⁵ Вж. книгите му *Грозните патета. Критическо ежедневие 1978–1981* (Igov 1984); *Грозните патета. Критическо ежедневие 1982–1986. Книга 2* (Igov 1989); също студията „Номо Balcanicus: Кръстопътният човек.“ (Igov 1994: 46–57).

⁶ Става дума за литературоведката Жанета Джукич Перишич (р. 1956).

Познавачите на творчеството на Св. Игов ще открият лесно в този цитат препратка не само към Камю, но и към другия му любим европейски модерен творец – Т. С. Елит. Тъкмо съчетанието на традиция и модерност е онова, което притежава особена притегателна мощ за автор като Игов, възпитал вкуса си *високо при извора*, както гласи заглавието на една от неговите книги с литературоведска есеистика (Igov 1974).

Централноевропейският и средиземноморски дух в поетическите предпочитания на Игов очевидно може да се проследи поне до зараждането на антологията *Нощен полет* в злополучната за съдбата му 1968 г. Малко преди да изгуби за двайсет години правото си на пътуване и контакти със света отвъд съветската орбита, Игов се запознава с творчеството на знаменити творци като Васко Попа, Миодраг Павлович, Душан Матич, Бранко Милкович, Иван Лалич. За него те са мощен извор на вдъхновение и затова не е чудно, че след 1989 г. издава поетически томове в свой превод на почти всеки един от тях. След книгата на Христич излиза *Концерт византийска музика* на Иван Лалич (2003), а през 2016 г. се появява *Орфическо завещание* на Бранко Милкович. У всеки един от тези автори Игов цени не толкова неподражаемия поетически изказ, колкото автентичната висока ерудиция. Нещо повече, той не крие възторга си от тази ерудиция, не крие и преклонението си пред *трагическия им стоицизъм*, който несъмнено е част от поетическия им натюрел.

Светлозар Игов е майстор на антологията. Трудно бихме могли да си представим творчеството му без антологийните му подборки. За него самият превод не представлява предизвикателство – той превежда майсторски дори на прима виста. Същественото е, че Игов обича да интерпретира през превода. Той превежда, за да представи колкото някой изумителен непознат автор, толкова и собствения си прочит. Поетическите книги на любимите му автори се появяват в негов подбор. Ерудитски интуитивен литератор, Игов действително бързо открива сърцевината на анализираното творчество и бързо очертава контекстуалната близост и изворите в традицията.

Като голям познавач на сръбската литература Игов много добре може да се ориентира в първоосновите на сръбския поетически пиетет към Византия и Елада. В предговора си към книгата на Лалич (Igov 2003: 5–18) той посочва поезията на символиста Йован Дучич, но тази приемственост има наистина дълга традиция. Още от времето на свети Сава през XII и началото на XIII век сръбската книжовност създава такава силна приемственост с византийските образци, че това не успяват да унищожат нито османското нашествие на Балканите, нито атеизмът на комунизма и посткомунизма.

И за българската култура Гърция се оказва едновременно както ортодоксален Изток на традицията, така и свободен (некомунистически) Запад на модерността. Константинос Кавафис, Георгиос Сеферис, Одисеас Елитис, Никос Казандзакис, Янис Рицос – тези бележити модерни гръцки поети оказват ярко въздействие върху съвременния поетически изказ. И онова, което Игов открива в сръбската модерна лирика още през бо-те години, в българската все повече ще започва да се откроява през 70-те и 80-те години. Впрочем, не е случаен интересът на българските поети към сръбските творци, приятели на Игов. Те са глътка свободен поетически въздух, който ги освобождава от идеологическата закостенялост на партийните догми. Те са завръщане към онзи елински дух, който кара например Гео Милев да преведе *Едип цар*, Пенчо Славейков – да напише своята поетическа мистификация *На острова на блажените*, Атанас Далчев и Александър Муратов – да преведат Константинос Кавафис, Блага Димитрова – да превежда заедно с Александър Милев *Илиадата*. Примерите са многобройни и не спират дотук, защото, да се изразим метафорично, *Гърция – тази модерна древност* – е нестихващо вдъхновение.

Нека в контекста на 1968 г. споменем хърватската поетеса и приятелка на България Весна Парун (1922–2010). И в нейния живот Пражката пролет и съветските танкове се оказват разделителна линия. Ако на младия изследовател на югославските литератури Светлозар Игов е прекъсната тъкмо възможността да общува с Югославия и нейната култура, на Парун е прекъсната връзката с България. Сякаш идеологическият пръст се опитва да изтрие като с гума времето на интензивните им творчески контакти през бо-те, все едно никога не ги е имало. Но, както знаем от *Майстора и Маргарита* на Булгаков, *ръкописите не горят*. Както преводите и изследванията на Игов излизат двадесет години по-късно, така Парун издава и своята средиземноморско-българска книга *Вятърът на Тракия* (Parun 1964). Запленена от *българския Орфей*, с тази своя сбирка хърватската поетеса като че ли прави своето *българо-хърватско орфическо завещание*. България е съкровен маршрут за Парун – в тази страна тя открива и тракийското, и елинското, и византийското. *Парун-Перун* търси своя лирически вътрешен човек в места като Несебър, Созопол, Златоград, Рила, където съвременност и традиция се срещат и взаимно се обясняват. Точно такива средоточия търси в поезията, в литературата изобщо и Светлозар Игов.

Навлизането на тези ерудирани сръбски поети в българското поетическо пространство е част от рецептивен процес, който отваря публиката към блестящи образци на

балканската и световната лирика. Разбира се, в този процес участват редица личности – преводачи от различни езици, литературни историци и критици, поети, писатели. Точно затова е и толкова ценно многотомното академично издание, посветено на преводната рецепция на световните литератури в България – заради възможността за сравнение на процесите и проследяването на взаимни влияния и връзки.⁷ Със сигурност появата в България на Бранко Милкович, Иван Лалич, Йован Христич, Васко Попа, Весна Парун и други поети от бившето югославско пространство е свързана не само с интереса към тази съседна култура, но и с любознателността към поетическия свят и към общите литературни топоси, които активизират асоциативните способности на читателското съзнание, напр. към възможно паралелно възприемане на Одисеас Елитис и Иван Лалич, Константинос Кавафис и Йован Христич, Рилке и Бранко Милкович, Георгиос Сеферис и Миодраг Павлович...

Поетическите комбинации могат да се разменят, защото действително става дума за топоси, за общи места, които съставляват сърцевината на вътрешноприсъщия разговор в литературното пространство. Близостта между едни автори може да е по-очевидна, при други – откриваема в по-приглушен вид, но особено когато сме в света на образите, извиращи от гръцката древност, там може да се говори за нещо повече от близост. В този случай вече имаме принадлежност към цяла общност, към поетическа школа. Същевременно следва да се подчертае, че Гърция е забележителна тъкмо в своята многопластовост и разнообразие. Конкретната школа може да е елинска, може да е александрийска, атическа, византийска, понтийска, егейска, орфическа..., но недвусмислено принадлежи към културния феномен на древна Елада.

Многопластовият гръцки свят в лириката на двамата сръбски поети може да бъде интерпретиран като самостоятелна поетическа школа. Гърция в техния художествен свят не е обикновено пространство. Не е и утопия, а нещо повече – *литературно* пространство. Затова и при Милкович и Лалич в антологийните избори на Игов византийското и елинското се допълват и преосмислят постоянно. Те са изпълнени с топоси, които не престават да събуждат асоциации с живи образи от литературата, музиката, живописата, от самата реалност. И не на последно място – те са средиземноморски. Морската и корабната символика създават смисловата рамка. Но това са глобални културни символи, които

⁷ Серията *Преводна рецепция на европейските литератури в България* на Издателски център Боян Пенев към Института за литература при БАН е планирана в 8 тома. Том 6 – *Балкански литератури* излиза през 2004 г.

поне от времето на Романтизма насам са ключови и в мисленето за поезията и поета. Както морската буря вдъхновява романтичния творец, така самият той е своеобразен капитан в поетическия свят на вълнообразни обрати. Този постромантически ореол на поета, който е едновременно възвишен и уязвим, особено ярко проличава в лириката на Бранко Милкович, както и в един негов есеистичен фрагмент по повод *Орфическото завещание* на Ален Боске. Там Милкович пише следното:

Поезията е победа над поета... Поетът става поет в онзи момент, когато престава да бъде такъв, когато неговото дело се обръща против самия него. Съществува един-единствен екзистенциален критерий за поезия: стихотворението е добро, ако поетът е излишен. (Milković 2016: 84)

Орфизмът на Бранко Милкович е метафора за поетическия свят и за високия трагизъм и саможертва, които поетът приема при своето посвещение в поезията. За Бранко Милкович, който така млад слага край на живота си (едва на 27 години), орфизмът и Средиземноморието са освободени от своята пространствена определеност. В сравнение с Иван Лалич и Йован Христич той е най-малко свързан с балканските географски и културни топоси, доколкото орфизмът на Милкович е изваден от контекста на древногръцкия мит и от него е извлечена мистичната му есенция. При това тази есенция е потопена в световната поетическа традиция.

Макар да е също силно заредена с метафорична многопластовост, *Византийската музика*⁸ на Иван Лалич има и своите реални време-пространствени ориентири. Игов обръща внимание, че Византия не е нито основна, нито единствена тема у Лалич, но все пак тя е едно от основните *символни ядра, представящи аспекти на смисловата универсализация на лиричския му свят* (Igov 2003: 9). Ценна е интерпретацията на Лаличевия поетически византинизъм, която дава поетът Йован Христич, още повече, че тя представлява своеобразен автокоментар и за собствените му поетически и философски разбирания:

Според Йован Христич (...), който разглежда Лаличевата *Византия* в по-общ средиземноморски контекст, Византия значи: 1) връзка с традицията на всички традиции, Гърция; 2) символ на континуитет, който, макар и прекъснат, трябва да се обнови; 3) митично съзнание, търсене на архетипното. (Igov 2003: 10–11)

⁸ Насочвам към българския поетически том на И. Лалич *Концерт византийска музика* (София: Захарий Стоянов, 2003). Подбор, превод и предговор: Св. Игов (Lalic 2003).

След позоваването си на Христич Йгов утвърждава мнението, че за поетическия свят на Иван Лалич Византия е *по-скоро търсене на архетипното*. Следователно, ако разгледаме гръцките топоси в поезията на тези поети, можем да приемем, че при тях тези топоси са лишени от своята реалност, за да се превърнат преди всичко в културни кодове. Но все пак трябва да отчетем нюансите. Най-силно метафоризмът е изразен при Бранко Милкович, който същевременно като поет има и най-голяма склонност към мистицизъм и херметизъм. Тъкмо това ни кара да се замислим за възможната свързаност на неговия поетически орфизъм с европейската херметична традиция поне от барока насетне, макар пряко посочената от самия автор връзка да е с орфизма на поета Ален Боске (1919–1998).

В богатия смислов хоризонт на гръцката културна традиция сравнението между сръбските поети извежда наяве същност, която придава допълнителна стойност на поетическите им светове. В своята преводна и критическа рецепция на сръбските поети Св. Йгов е уловил нещо присъщо на литературното поле, което в някои периоди се активизира по-специално. Това е способността на литературата да бъде – нека се изразим метафорично – *виртуална агора*. Този същностен диалогизъм и разтвореност на поезията към света на другия я извежда от солипсизма и безразличието към външното, които на моменти ѝ изглеждат свойствени. Дори и когато е максимално затворена и херметична, поезията е диалог.

Виртуалната агора на поезията говори и във вертикал, и в хоризонтал. И с миналото, и с настоящето, и с бъдещето. Говорят си и вървят един след друг поет след поета (*Върви след мен!*), както Данте следва Вергилий; обръща се син към мъртвия си баща (*Хамлет*). Иван Лалич пише поетически реквием за своя мъртъв приятел Бранко Милкович – *Пролетна литургия за мъртвия поет*. След трагичната ранна смърт на този забележителен творец Лалич подчертава в собствената си стилистика посланието на неговото *орфическо завещание* (Lalic 2003: 43):

*Когато поетът умре, той доказва,
че птицата лети и че смърт няма.*

И Лалич, и Милкович са поети на модерното, но неограничено от съвременната реалност светоусещане. Те са поети от богатата класическа поетическа школа, която през втората половина на XX век обогатяват с творчеството си и Йосиф Бродски, Чеслав Милош, Збигнев Херберт. Тази школа се обръща към класическата поетическа традиция във времена

на духовна оскъдица и идеологически постулати. Вместо ограниченията според изискванията на социалистическия реализъм тържествува високият естетизъм на класическите поети.

При Лалич обилието от класически образи и средиземноморски топоси е впечатляващо. За него е характерна и завещаната от класическите поети диалогичност на творчеството. Немалка част от стихотворенията му са писма до други поети – *Ровински квартет* (посветено на Зоран Мишич), *Писмо до Джон Беримън при вестта за неговата смърт*, *Портокал* (на Добрица Чесарич), *Пролетна литургия за мъртвия поет* (на Бранко Милкович) и др. И в тези свои стихотворения, както и в цялостното си поетическо творчество Лалич създава художествена реалност, в която световите на живите и мъртвите не са разделени, а в постоянен обмен и общение. Този поет създава своеобразна *лирическа литургия*, която е еднакво отворена и към миналото, и към настоящето, и към бъдещето; и към Рим, и към Византия, и към Израил, и към Помпей; и към музиката, и към словесността, и към живописата. Нека цитираме стихотворението *Гласовете на мъртвите*, което ярко изобразява това лирическо светоусещане:

Гласовете на мъртвите. Това не са мъртви гласове. Кой чува
гласовете на мъртвите? Дъжд върху бакърената порта на
утрото. Свежест на дива градина, която пази славеите
в паяжината на розите. Бях празнината на два реда
(Lalic 2003: 23)

Тук Лалич демонстрира характерната диалогичност на античната поезия, потопена в стилистиката на бурна и ярка образност, но и във високата естетика, развивана в средиземноморския свят. Макар при Лалич да изобилстват реални географски топоси (при Й. Христич в съчетание и с богата историческа събитийност, като при така скъпия му Кавафис), и при него тази реалност е в служба на поетическите цели. Средиземноморието за тези поети е важно като дух, реалната география неусетно преминава в своеобразна метафорична *теография*, а това, че тя съвпада с времето и мястото, не я лишава от божествената ѝ извисеност и трансцендентност.

Бранко Милкович, Иван Лалич, Йован Христич, Душан Матич и Миодраг Павлович – поетите от антологията на Светлозар Игов *Нощен полет* (името на тома е по заглавие на стихотворение от Лалич) – представят сръбската поезия от втората половина на ХХ век в особено динамична форма, в богата контекстуална рамка и в диалогичен обмен на идеи. Проследените аспекти от подбора и творческите преводи на Игов позволяват да

се изведе заключението, че най-ярките паралели към мита и културата на Древна Елада и гръцката поетическа съкровищница се откриват в поезията на Христич, Лалич и Милкович. При тях гръцките топоси са натоварени не само с реални пространствени и исторически значения, но и с ярка символизация, която превръща Гърция и Средиземноморието в едно от възможните имена за поезията и литературния свят изобщо.

REFERENCES

- Alipieva 2007:** Alipieva, Antoaneta. "At Dawn" – Essayism on Never-Ending Life." *LiterNet*, no 12 (2007). <https://litenet.bg/publish/aalipieva/prizori.htm> (accessed 3.10.2024). [In Bulgarian: Алипиева, Антоанета. „Призори” – есеистика на несвършващия живот.“ *LiterNet*, no 12 (2007).]
- Alipieva 2023:** Alipieva, Antoaneta. "The Naked Truth." *Literaturen vestnik*, no 35 (18–24.10.2023): 9. [In Bulgarian: Алипиева, Антоанета. „Оголената истина.“ *Литературен вестник*, бр. 35 (18–24.10.2023): 9.]
- Andric 2019:** Andric, Ivo. *Tom Gallus' Demise and Suffering*. Selected short stories. Transl. by S. Igov & Asya Tikhinova-Jovanovic. Sofia: East-West, 2019. [In Bulgarian: Андрич, Иво. *Унесът и страданието на Тома Галус*. Разкази. Прев. Св. Игов & Ася Тихинова-Йованович. София: Изток-Запад, 2019.]
- Antov 2023:** Antov, Plamen. "Silence with Igov, or the Marginal Institution." *Literaturen vestnik*, no 35 (18–24.10.2023): 9. [In Bulgarian: Антонов, Пламен. „Мълчане с Игов, или маргиналната институция.“ *Литературен вестник*, бр. 35 (18–24.10.2023): 9.]
- Belcheva 2019:** Belcheva, Evelina. "The Svetlozar Igov Case and Other 'Unreliable' Cases." *Portal Kulura*, 21.01.2019. <https://kultura.bg/web/случаят-светлозар-игов-и-други-недос/> (accessed 3.10.2024). [In Bulgarian: Белчева, Евелина. „Случаят Светлозар Игов и други 'недостовърни' случаи.“ *Портал Култура*, 21.01.2019.]
- Eftimov 2005:** Eftimov, Yordan. "A Legend of Integrity: Prof. Svetlozar Igov at 60." *LiterNet*, no 4 (2005). <https://litenet.bg/publish/yeftimov/sigov.htm> (accessed 3.10.2024). [In Bulgarian: Ефтимов, Йордан. „Легенда за целостта. Проф. Светлозар Игов на 60.“ *LiterNet*, no 4 (2005).]
- Igov & Kanchev 1989:** Igov, Svetlozar & Nikolay Kanchev, eds. *Night Flight: Five Serbian Poets*. Sofia: Panorama, 1989. Selection and translation by S. Igov & N. Kanchev. [In Bulgarian: Игов, Св. & Н. Кънчев, ред. *Нощен полет: Петима сръбски поети*. София: Панорама, 1989. Съст. и прев. Св. Игов & Н. Кънчев.]
- Igov 1974:** Igov, Svetlozar. *High at the Spring*. Criticism and essays. Sofia: Balgarski pisatel, 1974. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. *Високо при извора*. Критики и есета. София: Български писател, 1974.]
- Igov 1984:** Igov, Svetlozar. *The Ugly Ducks. A Critic's Everyday Life 1978–1981*. Sofia: Balgarski pisatel, 1984. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. *Грозните патета. Критическо ежедневие 1978–1981*. София: Български писател, 1984.]

- Igov 1989:** Igov, Svetlozar. *The Ugly Ducks. A Critic's Everyday Life 1982–1986*. Sofia: Balgarski pisatel, 1989. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. *Грозните патета. Критическо ежедневие 1902–1986*. София: Български писател, 1989.]
- Igov 1994:** Igov, Svetlozar. “Homo Balkanicus: Man of the Crossroads.” In Dimov, Georgi, ed. *Literary-Aesthetic Processes in the Balkans*: 46–57. Sofia: Morang, 1994. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. „Homo Balcanicus: Кръстопътният човек.“ В: Димов, Георги, ред. *Литературно-естетически процеси на Балканите*: 46–57. София: Моранг, 1994.]
- Igov 1996:** Igov, Svetlozar. “Poet, Thinker, Playwright and Critic.” In Hristic, Jovan. *The Alexandrian School*: 5–8. Sofia: Hristo Botev, 1996. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. „Поет, мислител, театрал и критик.“ В: Христич, Йован. *Александрийската школа*: 5–8. Съст., прев. и предг. С. Игов. София: Христо Ботев, 1996.]
- Igov 2003:** Igov, Svetlozar. “Interpretation of Lightning. The Poetry of Ivan Lalic.” In: Lalic, I. *A Concert of Byzantine Music*: 5–18. Sofia: Zahariy Stoyanov, 2003. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. „Тълкуване на мълнията. Поезията на Иван Лалич.“ В: Лалич, И. *Концерт византийска музика*: 5–18. София: Захарий Стоянов, 2003.]
- Igov 2005:** Igov, Svetlozar. “The Bulgarian Delays – a Conversation with Prof. Svetlozar Igov.” Inverview by Desislava Nedelcheva. *Kultura*, no 5 (2005): 46–48. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. „Българските закъснения – разговор с проф. Светлозар Игов.“ Интервю на Десислава Неделчева. *Култура*, бр. 5 (2005): 46–48.]
- Igov 2011:** Igov, Svetlozar. “Jovan Hristich – Constantine Cavafy. A Balkan-Mediterranean Intertextual Plot.” *LiterNet*, no 9 (142 / 4.09.2011). <https://litenet.bg/publish/sigov/hristich-kavafis.htm> (accessed 15.09.2024). [In Bulgarian: Игов 2011: Игов, С. „Йован Христич – Константинос Кавафис. Един балканско-медитерански интертекстуален сюжет.“ *LiterNet*, бр. 9 (142 / 4.09.2011).]
- Igov 2012:** Igov, Svetlozar. *Ivo Andric. Historical Pessimism and Transcendental Daydreams*. Sofia: Hermes, 2012. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. *Иво Андрич. Исторически песимизъм и трансцендентални блянове*. София: Хермес, 2012.]
- Igov 2014:** Igov, Svetlozar. “My anthology projects.” In Igov, S. *Interior Landscapes*. First, electronic edition. Varna: LiterNet, 2014. <https://litenet.bg/publish/sigov/vytreshni-pejazzhi/antologichni-proekti.htm> (accessed 15.09.2024). [In Bulgarian: Игов, Светлозар. „Моите антологични проекти.“ В: Игов, С. *Вътрешни пейзажи*. Първо, електронно изд. Варна: LiterNet, 2014.]
- Igov 2016:** Igov, Svetlozar. “The Orphic Testament of Branko Milkovic.” In: Milkovich, B. *Orphic Testament*: 5–16. Sofia: Zahariy Stoyanov, 2016. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. „Орфическото завещание на Бранко Милкович.“ В: Милкович, Б. *Орфическо завещание*: 5–16. София: Захарий Стоянов, 2016.]
- Igov 2019:** Igov, Svetlozar. “The Two Novels of Thomas Gallus.” In Andric, Ivo. *Tom Gallus' Demise and Suffering*: 7–11. Sofia: East-West, 2019. [In Bulgarian: Игов, Светлозар. „Двата романа на Тома Галус.“ В: Андрич, Иво. *Унесът и страданието на Тома Галус*: 7–11. София: Изток-Запад, 2019.]
- Ivanov 2009:** Ivanov, Nikola. “The Last Encyclopedist: Svetlozar Igov.” In Ivanov, N. *Arrangement of the Ballroom*. Book Two. Varna: LiterNet, 2009. https://litenet.bg/publish2/nivanov/podrezhdane_2/posledniiat.htm (accessed 3.10.2024). [In Bulgarian: Иванов, Никола. „Последният енциклопедист (Светлозар Игов).“ В: Иванов, Н. *Подреждане на балната зала*. Книга втора. Варна: LiterNet, 2009.]

- Lalic 2003:** Lalic, I. *A Concert of Byzantine Music*. Sofia: Zahariy Stoyanov, 2003. [In Bulgarian: Лалич, И. *Концерт византийска музика*. София: Захарий Стоянов, 2003.]
- Lambovski 2023:** Lambovski, Boyko. “Which of Svetlozar Igov?” *Literaturen vestnik*, no 35 (18–24.10.2023): 10. [In Bulgarian: Ламбовски, Бойко. „Кое от Светлозар Игов.“ *Литературен вестник*, бр. 35 (18–24.10.2023): 10.]
- Milkovic 2016:** Milkovich, B. *Orphic Testament*. Sofia: Zahariy Stoyanov, 2016. [In Bulgarian: Милкович, Б. *Орфическо завещание*. София: Захарий Стоянов, 2016.]
- Parun 1964:** Parun, Vesna. *The Wind of Thrace*. Poems. Zagreb: Zora, 1964. [In Croatian: Parun, Vesna. *Vjetar Trakije*. Poezija. Zagreb: Zora, 1964.]
- Velkova-Gaydarzhieva 2002:** Velkova-Gaydarzhieva, Antoniya. “The Poetic Telos of Literary History: On the Reincarnations of the Literary-Historical between ‘Sunrises’ and ‘Sunsets,’ between ‘the Road’ and ‘the World.’” *LiterNet*, no 7 (2002). <https://liternet.bg/publish2/avelkova/sigov.htm> (accessed 3.10.2024). [In Bulgarian: Велкова-Гайдаржиева, Антония. „Поетическият телос на литературната история. (За превъплъщенията на литературноисторическото между ‘изгревите’ и ‘залезите’, между ‘пътя’ и ‘света’).“ *LiterNet*, no 7 (2002).]
- Velkova-Gaydarzhieva 2017:** Velkova-Gaydarzhieva, Antoniya. *The Worlds of Literature: Conversations with Svetlozar Igov*. Veliko Tarnovo University Press, 2017. [In Bulgarian: Велкова-Гайдаржиева, Антония. *Световете на литературата. Разговори със Светлозар Игов*. Велико Търново: УИ Св. св. Кирил и Методий, 2017.]
- Velkova-Gaydarzhieva 2023:** Velkova-Gaydarzhieva, Antoniya. “On Svetlozar Igov. Three Fragments.” *Literaturen vestnik*, no 35 (18–24.10.2023): 11–12. [In Bulgarian: Велкова-Гайдаржиева, Антония. „За Светлозар Игов. Три фрагмента.“ *Литературен вестник*, бр. 35 (18–24.10.2023): 11–12.]

LYUDMILA MINDOVA (ЛЮДМИЛА МИНДОВА), ASSOC. PROF. PHD

Institute of Balkan Studies and Centre of Thracology of the Bulgarian Academy of Sciences

 <https://orcid.org/0000-0002-7914-3076>

“Greek Topoi in the Lyrics of Branko Milkovic and Ivan Lalic, or on the Mediterranean Poetics of Svetlozar Igov.” [Original title in Bulgarian: „Гръцки топоси в лириката на Бранко Милкович и Иван Лалич, или за средиземноморската поетика на Светлозар Игов.“] *Cyrillo-Methodian Papers*, no 14 (2025): 66–78.

DOI: <http://dx.doi.org/10.17951/zcm.2025.14.66-78>

